

Εκλογές και θεσμική μνήμη

Πάνος Μαΐστρος

Στις 26 Μαΐου γίνεται ο πρώτος γύρος των Αυτοδιοικητικών εκλογών, οι υποψήφιοι παρουσιάζουν τις προγραμματικές δεσμεύσεις τους και όσοι έχουν ήδη θητεία σε αιρετή θέση περιφέρειας ή δήμου, παρουσιάζουν και τον απολογισμό τους.

Τους περισσότερους υποψηφίους τούς υποστηρίζουν κοινοβουλευτικά κόμματα με τα οποία έχουν ιδεολογικο-πολιτική συγγένεια και τα οποία προσδοκούν όχι μόνο να πιστωθούν την εκλογική νίκη τους, αλλά και να δείξουν επί του πεδίου πώς μπορεί να εφαρμοστούν οι ιδεολογικο-πολιτικές επιλογές τους.

Επειδή μια από τις σημαντικότερες, κατά τη γνώμη μου, αδυναμίες του πολιτικο-διοικητικού συστήματος και της κοινωνίας μας είναι η αδύνατη θεσμική μνήμη, προτείνω να κάνουμε μια συνοπτική αναδρομή στις σημαντικότερες διοικητικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις της Μεταπολίτευσης που αφορούν την αποκέντρωση και την τοπική αυτοδιοίκηση. Τόσο αυτές που έχουν παραμένονσα αξία, όσο και αυτές που έκλεισαν τον ιστορικό κύκλο τους.

Ελπίζω πως εάν καταφέρουμε να ενισχύσουμε τη θεσμική μνήμη μας θα έχουμε έναν αξιόπιστο οδηγό στις επιλογές μας, περιλαμβανομένης και της ψήφου μας στις επικείμενες εκλογές.

- Ο πρώτος Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας της Μεταπολίτευσης (1980).
- Η σύσταση της ΕΥΔΑΠ και των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης – ΔΕΥΑ (1980).
- Οι πρώτοι σημαντικοί θεσμοί αποκέντρωσης και ενίσχυσης της τοπικής αυτοδιοίκησης : τα νομαρχιακά συμβούλια, η κατάργηση του ελέγχου σκοπιμότητας και τα συνοικιακά συμβούλια (1982).
- Η Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης – ΕΠΑ (1983).
- Οι αναπτυξιακοί θεσμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης : οι Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι, οι Δημοτικές Επιχειρήσεις και οι Προγραμματικές Συμβάσεις (1984).
- Η ίδρυση της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης – ΕΕΤΑΑ (1985), των Γραφείων Ανάπτυξης και Προγραμματισμού των ΤΕΔΚ (1986–1990) και των Αναπτυξιακών Εταιρειών (1985–2002).
- Η νομοθέτηση των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων – ΚΑΠ (1989).
- Η νομοθέτηση του Τέλους Ακίνητης Περιουσίας – ΤΑΠ (1993).
- Η ίδρυση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης (1994).
- Η μεταβίβαση στους δήμους των παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών και των αθλητικών κέντρων (1994 και 2001).

- Η συνένωση των μικρών ΟΤΑ με το Πρόγραμμα «Καποδίστριας» (1997) και η διοικητική–τεχνική–χρηματοδοτική υποστήριξη της μεταρρύθμισης με το Επταετές Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης – ΕΠΤΑ (1998–2004).
- Η νομοθέτηση των οικονομικών πόρων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (1998).
- Το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» : συνένωση ΟΤΑ, συγκρότηση των αιρετών περιφερειών και μεταφορά στις περιφέρειες της διαχείρισης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (2010).

Στις παραπάνω αλλαγές και μεταρρυθμίσεις δεν περιέλαβα όσες αφορούν και την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά έγιναν κυρίως για την κεντρική δημόσια διοίκηση (ΕΚΔΔΑ, ΑΣΕΠ, ΜΟΔ, ΚΕΠ, ΣΥΖΕΥΞΙΣ, ΔΙΑΥΓΕΙΑ κλπ).

Τον πρώτο Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα, τη σύσταση της ΕΥΔΑΠ και των ΔΕΥΑ και τη νομοθέτηση του ΤΑΠ τις πιστώνονται οι Κυβερνήσεις της ΝΔ και όλες τις υπόλοιπες οι Κυβερνήσεις του ΠαΣοΚ.

Η μόνη σημαντική αλλαγή των Κυβερνήσεων του ΣΥΡΙΖΑ είναι η αλλαγή του εκλογικού συστήματος με τον «Κλεισθένη», την οποία δεν προσμετρώ διότι δεν περιλαμβάνει επίσημο θεσμικό τρόπο συγκρότησης προγραμματικής πλειοψηφίας μέσω του εκλογικού συστήματος ή έστω μετά τον δεύτερο γύρο, κατ' αναλογία της διαδικασίας που ακολουθούμε στο Εθνικό Κοινοβούλιο, ώστε να διασφαλίζεται η κυβερνησιμότητα.

Από τις παραπάνω αλλαγές και μεταρρυθμίσεις της μεταπολίτευσης έκλεισαν τον ιστορικό κύκλο τους ο θεσμός των Δημοτικών Επιχειρήσεων, εκτός των πολυμετοχικών Αναπτυξιακών Εταιρειών (γιατί δεν άντεξαν στον ανταγωνισμό ή γιατί χρησιμοποιήθηκαν ως «παράθυρο» προσλήψεων) και τα συνοικιακά συμβούλια, που υποκαθίστανται από πιο σύγχρονες μορφές συμμετοχής των πολιτών.

Αρκετές από τις αλλαγές και μεταρρυθμίσεις άνοιξαν το δρόμο στις επόμενες (τα πρώτα Νομαρχιακά Συμβούλια και η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, οι Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι, η ΕΠΑ, το Πρόγραμμα «Καποδίστριας»), ορισμένες παραμένουν και σήμερα ως εμβληματικοί πυλώνες των θεσμών αποκέντρωσης και τοπικής αυτοδιοίκησης (οι ΔΕΥΑ, η ΕΕΤΑΑ, οι ΚΑΠ, οι Προγραμματικές Συμβάσεις, οι Παιδικοί σταθμοί) και όλες οι υπόλοιπες αποτελούν ενδιάμεση δομική συνιστώσα στην οικοδόμηση των θεσμών αυτών.

Για να επιλέξουμε στις επερχόμενες εκλογές τις αυτοδιοικητικές αρχές και την επόμενη κυβέρνηση, ελπίζω να ενδυναμώσουμε και να χρησιμοποιήσουμε τη θεσμική μνήμη μας, προκειμένου να χτίσουμε την ανωδομή των θεσμών αποκέντρωσης και τοπικής αυτοδιοίκησης αξιοποιώντας καθολικά την τρίτη βιομηχανική επανάσταση (τις ΤΠΕ), ώστε να προετοιμάσουμε την είσοδό μας στην τέταρτη.

Ο Πάνος Μαΐστρος είναι σύμβουλος Αυτοδιοίκησης, πρ. Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Διοίκησης του ΥΠΕΣΔΔΑ